

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 23 października 2023 r.
znak sprawy: DHR.rn.058.4.2023

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 42058 w sprawie nawozów rolniczych wyprodukowanych w Federacji Rosyjskiej, dostępnych na polskim rynku

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na interpelację posłanek Marty Wciśło i Doroty Niedzieli w sprawie nawozów rolniczych wyprodukowanych w Federacji Rosyjskiej, dostępnych na polskim rynku, przedstawiam następujące informacje.

Od marca 2014 r. UE stopniowo wprowadza sankcje wobec Rosji w odpowiedzi na bezprawną aneksję Krymu, napastniczą wojnę Rosji przeciwko Ukrainie oraz bezprawną aneksję ukraińskich obwodów: donieckiego, ługańskiego, zaporoskiego i chersońskiego.

Na szczycie Rady Europejskiej 23–24 czerwca 2022 r. przywódcy UE podkreślili, że wyłączną odpowiedzialność za globalny kryzys żywnościowy ponosi Rosja i że sankcje UE nie dotyczą produktów rolno-spożywczych. Unijne sankcje nie wpływają na bezpieczeństwo żywnościowe. Dotyczą jedynie dwustronnego handlu między UE a Rosją, a nie handlu międzynarodowego. Z sankcji UE wyraźnie wykluczone są dostawy żywności i nawozy: eksport żywności z Rosji na rynki światowe nie jest objęty restrykcjami. Działalność obejmująca żywność i nawozy z Rosji jest dozwolona, podobnie jak ich nabywanie, transport i dostarczanie.

Ograniczenia importu niektórych nawozów potasowych wynikające z unijnych sankcji dotyczą wyłącznie produktów importowanych do UE. Nie obejmują eksportu tych nawozów do Ukrainy z UE ani z Rosji.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 833/2014 z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczącym środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (1) zakazane jest wprowadzanie do UE chlorku potasu (CN: 3104 20), nawozów mineralnych lub chemicznych, zawierających trzy pierwiastki nawozowe: azot, fosfor i potas (CN 3105 20 10, 3105 20 90), nawozów mineralnych lub chemicznych zawierających dwa pierwiastki nawozowe: fosfor i potas (CN 3105 60 00), innych nawozów zawierających chlorek potasu (CN ex 3105 90 20, ex 3105 90 80). Jednak zgodnie z art. 3i ust. 4 tego rozporządzenia od 10 lipca 2022 r. obowiązują roczne kontyngenty taryfowe dla przywozu tych nawozów. Dla chlorku potasu (CN 3104 20) ustalono limit 837 570 ton metrycznych w okresie od dnia 10 lipca danego roku do dnia 9 lipca następnego roku, natomiast dla pozostałych nawozów objętych ograniczeniem importowym 1 577 807 ton metrycznych w okresie od dnia 10 lipca danego roku do dnia 9 lipca następnego roku.

Zbieranie i wymiana informacji na temat handlu zagranicznego wymaga jednolitego systemu klasyfikacji i opisu towarów. W tym celu w UE stosowana jest Nomenklatura Scalona (CN), która jest rozwinięciem światowego zharmonizowanego systemu oznaczania i kodowania towarów, znanego jako System Zharmonizowany (HS). Połączeniem systemu klasyfikacji towarów w CN oraz stawek celnych dla każdej klasy towarów, obowiązujących na całym obszarze UE, jest Wspólna Taryfa Celna. Podstawowymi źródłami informacji, na których opiera się statystyka wymiany handlowej jest zgłoszenie celne, w którym dla danego rodzaju towaru podaje się kod taryfy celnej, w oparciu o rozporządzenie Rady (EWG) NR 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej (2) (corocznie zmienia się załącznik I do tego rozporządzenia). Mając na uwadze, iż w przekazanej interpelacji wskazano, iż dane mają dot. "nawozów sztucznych", należy wskazać, iż pojęcie to jest potocznie używane w odniesieniu do nawozów, które nie mają pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego i nie funkcjonuje w Wspólnej Taryfie Celnej. W związku z tym, w przygotowanej analizie przyjęto zakres towarowy obejmujący następującą klasyfikację - pozycje:

- 3102- Nawozy mineralne lub chemiczne, azotowe
- 3103 - Nawozy fosforowe, mineralne lub chemiczne
- 3104 - Nawozy potasowe, mineralne lub chemiczne

- 3105 - Nawozy mineralne lub chemiczne, zawierające dwa lub trzy z pierwiastków nawozowych: azot, fosfor i potas; pozostałe nawozy; towary niniejszego działu w tabletkach lub podobnych postaciach, lub w opakowaniach o masie brutto nieprzekraczającej 10 kg.

A zatem przygotowane zestawienia obejmują zarówno nawozy, których wprowadzanie do UE nie jest ograniczone, jak i te objęte kontyngentem taryfowym.

Tabela 1. Dane zagregowane dot. importu nawozów za okres od 24 lutego 2022 r.

miesiąc rok	Import nawozów
	Import gdzie kraj pochodzenia = Federacja Rosyjska Masa netto w kg
02.2023 (od 24.02.2022)	23 195 825
03.2022	60 838 683
04.2022	4 113 670
05.2022	878 558
06.2022	2 707 292
07.2022	9 189 741
08.2022	23 546 018
09.2022	31 498 525
10.2022	25 921 412
11.2022	21 062 820
12.2022	16 779 194
01.2023	13 854 058
02.2023	15 116 110
03.2023	31 174 304
04.2023	34 845 445
05.2023	36 015 841
06.2023	55 633 339
07.2023 (do 12.07.2023)	26 195 362
Suma końcowa	432 566 197

do 12 lipca 2023 r.

Przygotowane przez Wydział Centrum Analityczne Izby Administracji Skarbowej w Warszawie zestawienie wygenerowane zostało na podstawie danych dostępnych w hurtowni danych Krajowej Administracji Skarbowej.

Tabela 2. Dane zagregowane dot. nabyc wewnątrzspólnotowych nawozów za okres od 1 lutego 2022 r. do 30 czerwca 2023 r.

miesiąc rok	Nabycia wewnątrzspólnotowe nawozów		
	Nabycia wewnątrzspólnotowe ogółem wszystkie kraje Masa netto w kg	Nabycia wewnątrzspólnotowe gdzie krajem pochodzenia towaru UE Masa netto w kg	Nabycia wewnątrzspólnotowe gdzie kraj pochodzenia = Federacja Rosyjska Masa netto w kg
02.2023	116 225 289	96 445 175	6 272 000
03.2022	132 917 784	117 181 613	7 034 043
04.2022	117 531 447	106 042 968	1 219 496
05.2022	129 458 975	109 962 844	96 000
06.2022	138 053 300	112 640 219	551 260
07.2022	185 326 910	164 232 461	165 000
08.2022	181 321 107	136 894 679	90 000
09.2022	204 715 804	180 102 284	0
10.2022	154 082 491	129 290 147	50 400
11.2022	146 216 433	124 757 983	350 880
12.2022	99 824 472	97 416 600	0
01.2023	100 537 176	89 227 801	0
02.2023	98 505 761	96 614 437	0
03.2023	125 382 945	119 393 410	0
04.2023	81 432 861	80 389 027	408 000
05.2023	94 287 167	86 499 769	96 000
06.2023	76 229 865	69 868 605	24 000
	0	0	0
Suma końcowa	2 182 049 787	1 916 960 022	16 357 079

Odnośząc się do danych o ww. towarze z systemu INTRASTAT (3) informuję, że system ten obejmuje handel pomiędzy państwami członkowskimi UE oparty na danych pochodzących z deklaracji INTRASTAT. Należy zwrócić uwagę, że obowiązek przekazywania informacji odnośnie wewnątrzspólnotowych nabyć dotyczy tylko tych podmiotów, których wartość przywozu przekracza ustalone i ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wartości tzw. progów statystycznych w danym roku sprawozdawczym. Zatem nabycia ww. towarów, jeśli nie przekroczyły określonych progów statystycznych, nie podlegają zgłoszeniu INTRASTAT. Ze względu na to, że deklaracje INTRASTAT składane są za okresy miesięczne w zestawieniu dane dot. nabyć wewnątrzspólnotowych uwzględniają okres – od 01.02.2022 r. do 30.06.2023 r.

Od wielu lat zużycie nawozów mineralnych w polskim rolnictwie utrzymywało się na poziomie ok. 1,8–2,1 mln t czystego składnika. Według najbardziej aktualnych danych GUS w tym zakresie, tj. danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020) w roku gospodarczym 2019/2020 producenci rolni w Polsce zastosowali nieco ponad 1950 tys. t nawozów w czystym składniku. Według danych IFASTAT (International Fertilizer Association) zużycie nawozów mineralnych w sezonie 2020/2021 wyniosło 1953 tys. t w czystym składniku i w porównaniu z danymi z PSR 2020 wzrosło symbolicznie. Według szacunków Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB pod wpływem wyraźnego wzrostu cen nawozów mineralnych oraz problemów z ich fizyczną dostępnością zużycie w sezonie 2021/2022 mogło zmaleć do około 1,8 mln ton w czystym składniku. Szacuje się, że w sezonie 2022/2023 nastąpił dalszy zauważalny spadek poziomu zużycia nawozów mineralnych do niecałych 1,7 mln ton.

Tabela 3. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w Polsce (w tys. ton czystego składnika)

Lata gospodarcze	Nawozy mineralne			
	Ogółem	Azotowe	Fosforowe	Potasowe
2015/16	1895,4	1043,0	325,9	526,5
2016/17	2049,8	1150,6	343,4	555,8
2017/18	2076,6	1178,8	338,7	559,1
2018/19	1905,4	994,1	343,5	567,8
2019/20*	1950,6	1033,0	358,7	558,8
2020/21**	1953,0	1038,0	346,0	569,0
2021/22***	1794,4	953,7	317,9	522,8
2022/23***	1645,5	874,5	291,5	479,4

* dane z PSR 2020, ** dane IFASTAT, *** szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: dane GUS i IFASTAT.

Brak jest danych GUS czy też danych IFASTAT dotyczących ilości czy też udziału nawozów wyprodukowanych w kraju oraz pochodzących z importu w zużyciu nawozów w polskim rolnictwie.

Niemniej jednak GUS w publikacji „Środki produkcji w rolnictwie w roku gospodarczym 2019/2020” przedstawia bilans nawozów mineralnych, z wyszczególnioną pozycją „dostawy krajowe”, które określają ilość wyprodukowanych w kraju nawozów

mineralnych, pomniejszoną o ich eksport i powiększoną o import. W 2020 r. dostawy krajowe wyniosły ponad 3,6 mln ton w czystym składniku.

Należy mieć na uwadze, że dostawy te dotyczą nie tylko zaopatrzenia rolnictwa, ale również innych działów/segmentów gospodarki, gdzie mogą być wykorzystywane. Ponadto prawdopodobnie dane dotyczące produkcji mocznika nie wyodrębniają ilości mocznika, który ostatecznie jest zużywany na cele nawozowe w rolnictwie. Tymczasem mocznik poza rolnictwem wykorzystywany jest również do celów technicznych (np. w produkcji żywic klejowych, stosowanych w przemyśle płyt drewnopochodnych). Mocznik może ponadto stanowić bazę do dalszego przetworzenia, w tym na roztwory mocznika stosowane w systemach oczyszczania spalin (adblue) czy też roztwory saletrzano-mocznikowe.

Generalnie z bilansu nawozów mineralnych wyliczonego przez GUS wynika, że udział importu w krajowych dostawach wyniósł w 2020 r. 45,8%, a średnio w latach 2018-2020 wyniósł 44,7%. Można zatem przyjąć, że podobny udział nawozy importowane miały również w zużyciu nawozów w polskim rolnictwie. Udział importu w zużyciu nawozów azotowych w okresie 2018-2020 wyniósł 28,8%, fosforowych – 44,4%, a potasowych – 74,1%. Mając dane GUS dotyczące krajowej produkcji nawozów w czystym składniku w 2022 r. oraz szacując ilość eksportu i importu nawozów na podstawie wstępnych danych MF oszacowano dostawy nawozów na rynek krajowy w 2022 r. oraz określono udział importu w dostawach.

Tabela 4. Polski handel zagraniczny nawozami mineralnymi w przeliczeniu na czysty składnik (w tys. ton)

Wyszczególnienie	Eksport			Import		
	2020	2021*	2022*	2020	2021	2022*
Nawozy azotowe	670,4	679,9	702,6	620,5	587,1	790,9
Nawozy fosforowe	184,1	219,1	137,6	245,7	252,5	169,5
Nawozy potasowe	147,2	166,4	121,8	800,0	837,9	510,8
Nawozy mineralne ogółem	1001,7	1 065,4	962,0	1666,2	1 677,4	1 471,2

* szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych MF.

Źródło: opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie niepublikowanych danych MF i danych GUS

Tabela 5. Produkcja nawozów mineralnych w Polsce w przeliczeniu na czysty składnik (tys. ton)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Nawozy azotowe	2010	1967	2058	2023	2006	2099	2102	1748
Nawozy fosforowe	475	475	469	442	474	452	449	324
Nawozy potasowe	383	399	430	421	421	383	393	307
Nawozy mineralne ogółem	2869	2841	2957	2886	2901	2933	2944	2379

* Produkcja nieostateczna na podstawie miesięcznych danych GUS w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: dane GUS.

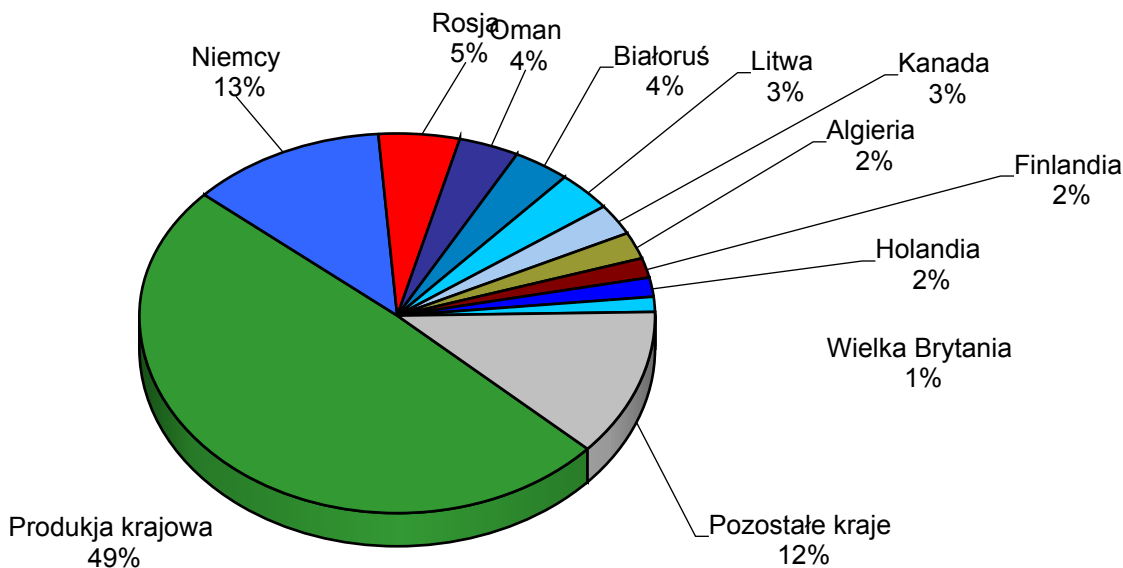
Z szacunków IERiGŻ PIB wynika, że w 2022 r. dostawy nawozów na rynek krajowy (przez producentów i importerów) wyniosły 2,89 mln ton w czystym składniku wobec 3,56 mln ton w 2021 r. i 3,64 mln ton w 2020 r. Dostawy nawozów azotowych w 2022 r. wyniosły 1836 tys. ton, fosforowych 356 tys. ton, a potasowych 696 tys. ton. Szacuje się, że w 2022 r. udział importu w dostawach nawozów mineralnych wyniósł 50,9%, w tym w imporcie nawozów azotowych wyniósł 43,1%, fosforowych 47,6% a potasowych 73,4%.

Przyjęto założenie, że zużycie nawozów mineralnych w polskim rolnictwie w 2022 r. wyniosło 1,72 mln ton w czystym składniku. Na podstawie wcześniejszych wyliczeń dotyczących dostaw nawozów na rynek krajowy, oszacowano że udział importu wyniósł 50,9%. Pominięto przy tym fakt, że niektórzy rolnicy mogli wykorzystać swoje ewentualne zapasy nawozów zakupionych np. rok wcześniej po niższych cenach (wówczas udział nawozów z produkcji krajowej było nieco większy), gdyż brak danych uniemożliwia oszacowanie tego zjawiska.

Można zatem przypuszczać, że w 2022 r. w polskim rolnictwie w przeliczeniu na czysty składnik zużyto 875 tys. ton nawozów pochodzących z importu oraz 845 tys. ton z krajowej produkcji. Udział UE w wolumenie importu wyniósł w 2022 r. 46,6%, a udział Rosji - 10,8% (należy zaakcentować, że wolumen importu z Rosji wyraźnie zmalał po I kwartale 2022 r.). Oznacza to zatem, że w polskim rolnictwie zużyto w 2022 r. prawdopodobnie około 408 tys. ton nawozów (w czystym składniku) wyprodukowanych w innych krajach UE oraz około 95 tys. ton nawozów (w czystym składniku) pochodzących z Rosji. Szacuje się, że udział nawozów z innych (niż Polska)

krajów UE w zużyciu nawozów w Polsce w 2022 r. wyniósł 23,7%, a udział Rosji – 5,5%.

Rysunek 1. Szacunkowa struktura zużycia nawozów mineralnych w polskim rolnictwie według kraju ich pochodzenia w 2022 r.

Źródło: szacunki IERiGŻ PIB.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Anna Gembicka
sekretarz stanu
/podpisano elektronicznie/

Podstawa prawna:

- (1) Rozporządzenie Rady (UE) nr 833/2014 z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczące środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20230427>)
- (2) Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A01987R2658-20230617>)

- (3) INTRASTAT to system gromadzenia danych stosowany do dostarczania informacji statystycznych dotyczących wywozów i przywozów towarów w ramach Unii Europejskiej nie będących przedmiotem zgłoszenia celnego, prowadzony na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2152 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej uchylające 10 aktów prawnych w dziedzinie statystyki gospodarczej (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02019R2152-20220101&qid=1692688915241>)

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów